

Sztuczna inteligencja w egzekucji sądowej. Artificial Intelligence in Judicial Enforcement Proceedings

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp I

prof. dr hab. *Andrzej Marciniak*

Sztuczna inteligencja (AI) przestała być tylko tematem przyszłości i rozważań *science fiction*. Żyjemy w czasach sztucznej inteligencji. Znajdujemy się przy tym w przejściowej fazie transformacji procedur sądowych przez szeroko rozumianą technologię sztucznej inteligencji. Obserwujemy przy tym coraz szersze zjawisko wykorzystywania technologii sztucznej inteligencji w codziennej działalności praktyków prawa, zwłaszcza w kancelariach prawniczych.

Wyniki najnowszych badań zawartych w tegorocznym Raporcie LegalTech Wydawnictwa C.H.Beck wskazują, że 40% prawników biorących udział w badaniu korzysta z narzędzi AI (takich jak *ChatGPT*, *Copilot* czy *Gemini*) w swojej działalności zawodowej.

Sztuczna inteligencja objawia się także coraz śmielej w sądowym postępowaniu egzekucyjnym oraz działalności organów egzekucyjnych, w tym głównie komorników sądowych. Mają oni do dyspozycji znacznie szerszą gamę narzędzi informatycznych niż przedstawiciele innych zawodów prawniczych, z których często zmuszeni są korzystać ze względu na konieczność zapewnienia pożądanej dla wymiaru sprawiedliwości skuteczności egzekucji sądowej. Wykorzystywanie narzędzi sztucznej inteligencji w działalności egzekucyjnej niesie ze sobą nie tylko sporo nadziei na podniesienie jej efektywności, w tym również przez usprawnienie działalności kancelarii komorniczych. Zjawisku temu towarzyszy także wiele obaw i wyzwań. Obawy te dotyczą praworządności działań z użyciem narzędzi sztucznej inteligencji w egzekucji sądowej, ze względu na jej naturalną właściwość w postaci silnej ingerencji organów egzekucyjnych w sferę podstawowych praw i wolności człowieka i obywatela, chronionych także konstytucyjnie. Na tym tle powstają w szczególności problemy ochrony danych osobowych uczestników postępowania egzekucyjnego oraz odpowiedzialności komornika sądowego za skutki jego czynności podjętych z użyciem technicznych systemów sztucznej inteligencji. Natomiast powstające na tle wykorzystywania narzędzi sztucznej inteligencji w działalności egzekucyjnej wyzwania pozostają w szerszej sferze potrzeby stworzenia jasnych regulacji prawnych dotyczących zasad i procedur korzystania z instrumentów sztucznej inteligencji, zapewniających ich zgodność z obowiązującymi przepisami prawa.

Z tych wszystkich względów za konieczne uznano poddanie szerszej dyskusji prawniczej problematyki sztucznej inteligencji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. W tym celu Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej w Warszawie wspólnie z Uniwersytetem Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie oraz Izbą Komorniczą w Krakowie zorganizował Ogólnopolską Konferencję Naukową pt. „Sztuczna inteligencja w egzekucji sądowej”, która odbyła się 6.12.2024 r. w Krakowie.

Konferencja ta zgromadziła wielu przedstawicieli doktryny kilku dziedzin prawa oraz praktyki prawniczej, w tym zwłaszcza komorników sądowych. Przedmiotem naukowej refleksji teoretyków prawa oraz wypowiedzi praktyków prawa było wiele, ściśle powiązanych ze sobą zagadnień dotyczących wykorzystania sztucznej inteligencji w działalności egzekucyjnej. Oprócz ogólniejszych zagadnień dotyczących sztucznej inteligencji w pracy prawników oraz aktu w sprawie sztucznej inteligencji, przedmiotem wystąpień i szerszych rozważań były także zagadnienia dotyczące w szczególności wykorzystywania algorytmów sztucznej inteligencji w kancelariach komorniczych, nowych horyzontów egzekucji ze sztuczną inteligencją, egzekucji z kryptowalut, *legal design*, ochrony danych osobowych oraz odpowiedzialności cywilnej za szkody spowodowane wykorzystaniem systemów AI w działalności komorników sądowych.

Oddawana do rąk Czytelników publikacja zawiera usystematyzowany zbiór rozwiniętych naukowo referatów i wypowiedzi uczestników wspomnianej konferencji. Publikacja ta nie rozwiązuje wszystkich problemów i wątpliwości powstających na tle stosowania technologii sztucznej inteligencji w praktyce egzekucyjnej. Ukazuje jednak wielowymiarowy obraz tego zjawiska oraz wywołuje wiele pytań, które skłaniają do głębszych, wielowątkowych refleksji nad mariażem egzekucji sądowej i sztucznej inteligencji, zwłaszcza przez pryzmat współczesnego i spodziewanego rozwoju technologicznego, co wydaje się być szczególnie przydatne w działalności legislacyjnej, europejskiej i polskiej.

Introduction I

prof. dr hab. *Andrzej Marciniak*

Artificial intelligence (AI) is no longer merely a subject of future speculation or *science fiction*. We are living in the era of artificial intelligence. Currently, we are undergoing a transitional phase in the transformation of judicial proceedings through the broadly understood technology of artificial intelligence. Simultaneously, we are witnessing the increasingly widespread use of AI technology in the day-to-day work of legal professionals, particularly within law firms.

The findings of the latest research, presented in this year's LegalTech Report published by C.H.Beck, indicate that 40% of lawyers participating in the survey use AI tools (such as *ChatGPT*, *Copilot*, and *Gemini*) in their professional practice.

Artificial intelligence is also becoming increasingly prevalent in judicial enforcement proceedings and the operations of enforcement authorities, particularly court bailiffs. These officials have access to a significantly broader range of IT tools than other legal professionals, tools they are often compelled to use due to the imperative of ensuring the effectiveness of judicial enforcement, as required by the justice system.

The application of artificial intelligence tools in enforcement activities not only brings substantial expectations regarding the improvement of their efficiency – including through the optimisation of bailiffs' office operations – but also raises numerous concerns and challenges. These concerns primarily pertain to the legality of employing AI technologies in judicial enforcement, given the inherently intrusive nature of such proceedings, which involve significant interference by enforcement authorities in the sphere of fundamental human and civil rights and freedoms protected under the constitution.

Within this context, particular issues arise regarding the protection of personal data of participants in enforcement proceedings and the liability of court bailiffs for the consequences of actions undertaken with the assistance of artificial intelligence systems. Moreover, the broader challenges associated with the use of AI tools in enforcement lie in the necessity of establishing clear legal frameworks governing the principles and procedures for their application, ensuring full compliance with applicable legal standards.

For all these reasons, it was deemed necessary to subject the issue of artificial intelligence in judicial enforcement proceedings to broader legal analysis. To this end, the Research and Training Centre of the National Council of Court Bailiffs in Warsaw, in cooperation with Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University and the Chamber of Bailiffs in Krakow, organised a National Scientific Conference entitled “*Artificial Intelligence in Judicial Enforcement*”, which took place on 6 December 2024 in Krakow.

The conference brought together numerous representatives from various branches of law and legal practice, including, in particular, court bailiffs. The subject of scholarly reflection by legal theorists and the contributions of legal practitioners encompassed a number of interrelated issues concerning the application of artificial intelligence in enforcement activities. In addition to broader considerations related to the role of artificial intelligence in legal practice and the implications of the European *Artificial Intelligence Act* [Regulation (EU) 2024/1689], the presentations and discussions also focused on specific topics such as the use of AI algorithms in bailiff offices, new horizons in enforcement supported by artificial intelligence, enforcement involving cryptocurrencies, legal design, personal data protection, and civil liability for damages resulting from the use of AI systems in the activities of court enforcement officers.

The publication presented to the reader contains a systematic collection of scholarly papers and statements delivered by participants of the Conference. While this volume does not purport to resolve all the issues and uncertainties arising from the application of artificial intelligence technology in enforcement practice, it offers a multidimensional perspective on the phenomenon and raises numerous questions that invite deeper and more nuanced reflection on the intersection of judicial enforcement and artificial intelligence.

This reflection is particularly relevant when viewed through the lens of current and anticipated technological developments, which may prove especially valuable for ongoing legislative efforts at both the European and Polish levels.

Wstęp II

Henryka Bednorz-Godyń

Nie po raz pierwszy prawo i prawnicy znaleźli się co najmniej pół kroku za realną rzeczywistością, w tym przypadku cyfrową. Już wielokrotnie teoretycy i praktycy prawa stawali wobec wyzwania ujęcia w ramy prawne zjawisk dotychczas nieznanych. Sztuczna inteligencja powstawała bez udziału prawników i bez refleksji na temat prawnych skutków jej zaistnienia. W latach 50. XX w. uznawany za ojca sztucznej inteligencji brytyjski matematyk i informatyk *Alan Turing* po raz pierwszy zaczął zastanawiać się, czy komputery mogą myśleć. Od tej pory sztuczna inteligencja została znacznie rozwinięta. Moc obliczeniowa maszyn wielokrotnie wzrosła i – co ze społecznego punktu widzenia najistotniejsze – stały się one znacznie tańsze oraz dostępnejsze.

Jest jeszcze zbyt wcześnie aby stwierdzać, że sztuczna inteligencja stanowi punkt zwrotny na miarę wynalezenia druku, skonstruowania maszyny parowej czy też elektryczności. Nie można jednak lekceważyć tej technologii i nie być przygotowanym na efekty jej funkcjonowania.

Zgodnie z badaniami przeprowadzonymi w 2023 r. na Uniwersytecie Princeton na temat „ekspozycji” zawodów na AI, czyli zastępowania ich lub zwiększania zależności od AI, zawód sędziego znalazł się na 17 miejscu wśród 774 zawodów objętych analizą. Podkreślono przy tym, że sektor usług prawnych znajduje się na pierwszym miejscu pod względem tego wpływu spośród innych analizowanych branż¹). W styczniu 2024 r. Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało wyniki badań dotyczących oczekiwań co do automatyzacji pracy w sądowych systemach teleinformatycznych. Celem tych badań było ustalenie oczekiwań pracowników sądów wobec digitalizacji wymiaru sprawiedliwości. Zainteresowanie badaniami wykazało 1,85% sędziów, 7% asesorów, 2,3% referendarzy, 2,3% asystentów sędziego oraz 4% urzędników i innych pracowników. Autorów opracowań niepokoi fakt, iż tylko 23,3% ankietowanych jest zainteresowanych wspomaganie sporządzania uzasadnień orzeczeń sądowych, zaś najmniej-

¹ Por. P. Dolniak, T. Kuźma, A. Ludwiński, K. Wasiak, Sztuczna inteligencja w wymiarze sprawiedliwości, Warszawa 2024.

szym zainteresowaniem (16,1%) cieszy się rozwiązanie zwane asystentem wyroku łącznego lub asystentem postępowania o stwierdzenie nabycia spadku.

W dyskursie publicznym można dostrzec niepokój poszczególnych jego uczestników co do zastosowania sztucznej inteligencji w procedurach sądowych. Odnosi się to zwłaszcza do tych, którzy dostrzegają przepaść pomiędzy twórcami nowych technologii a mającymi je użytkować zachowawczymi kręgami prawników. Środowisko komorników sądowych musi odnaleźć się w tej technologicznie nowej sytuacji, którego sztuczna inteligencja będzie prawdopodobnie coraz istotniejszym elementem. Nie można ignorować czy lekceważyć tego zjawiska. Komornicy powinni rozpocząć rozmowę na temat punktów styecznych AI z egzekucją sądową, aby mieć choćby świadomość związanych z tym szans i zagrożeń.

W tym celu Ośrodek Naukowo-Szkoleniowy przy Krajowej Radzie Komorniczej, Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie oraz Izba Komornicza w Krakowie zorganizowały ogólnopolską konferencję naukową pt. „Sztuczna inteligencja w egzekucji sądowej”, która odbyła się w dniu 6.12.2024 r. w Krakowie. Konferencja ta była pierwszym w Polsce wydarzeniem naukowym próbującym nakreślić przyszłość egzekucji sądowej w świecie coraz gęściej nasyconym tworamiz sztucznej inteligencji. Uczestnicy tej konferencji mogli m.in. uzyskać wiedzę na temat prób zdefiniowania sztucznej inteligencji oraz jej pierwszych regulacji prawnych, zwłaszcza europejskich. Bardziej szczegółowe wystąpienia traktowały o aktualnej roli AI w praktyce prawniczej ze szczególnym uwzględnieniem egzekucji sądowej. Konferencja była forum dla wymiany myśli na temat sztucznej inteligencji jako pomocniczego narzędzia w działalności egzekucyjnej komorników sądowych, możliwości prowadzenia egzekucji ze stworzonych przez rzeczywistość cyfrową produktów oraz podmiotowego ich udziału w sądowym postępowaniu egzekucyjnym w najbliższej przyszłości. Nie sposób udzielić już dzisiaj odpowiedzi na pytanie, czy w przyszłości zespół algorytmów i kodów sztucznej inteligencji wyeliminuje udział komornika sądowego z tego postępowania.

Środowisko komorników sądowych jest obecnie najlepiej z informatyzowaną korporacją prawniczą w Polsce. To wynik konsekwentnej i długoletniej polityki jego statutowych władz, lecz także – a może przede wszystkim – otwartej postawy w tym zakresie i zaangażowania samych komorników sądowych, asesorów, aplikantów i pracowników kancelarii komorniczych. Nie sposób pominąć tutaj strategicznej roli spółki z o.o. Currenda, która od samego zarania stanowi technologiczne wsparcie w cyfryzacji kolejnych elementów egzekucji sądowej. Stwierdzenie, iż komornicy sądowi są najlepiej z informatyzowanym środowiskiem prawniczym w Polsce, a także najbardziej zaawansowanym cyfrowo

segmentem systemu wymiaru sprawiedliwości nie jest ogłoszeniem sukcesu, a jedynie stwierdzeniem faktu. Relatywnie wysoki poziom elektroniczacji pracy komorników sądowych wynika z istniejących w tej dziedzinie potrzeb. Poziom elektroniczacji egzekucji sądowej jest jednak dalece niewystarczający. Już dzisiaj możemy wskazać, iż pod względem cyfryzacji polski system egzekucji sądowej ustępuje, przynajmniej w niektórych jej fragmentach, takim krajom jak Węgry, Bułgaria, Rumunia oraz tzw. krajom bałtyckim.

Przedstawione w tej publikacji materiały naukowe uzyskane na bazie wymienionej wyżej konferencji uzmysławiają, że świat, który znany był jeszcze dziesięć lat temu, przestaje istnieć. Materiały te powinny uzmysławić także decydom odpowiedzialnym za system wymiaru sprawiedliwości, ze szczególnym uwzględnieniem egzekucji sądowej, że dalszy imposybilizm w zakresie technologizacji sądownictwa sprawi, iż będzie ono skansenem, społecznie ignorowanym ze względu na nieprzystawanie do rzeczywistości, w której już dzisiaj funkcjonuje coraz więcej, zwłaszcza młodych, obywaterek i obywateli. Działając w duchu odpowiedzialności za dobro wspólne, jakim jest egzekucja sądowa, uzasadniony wydaje się apel o pilne podjęcie działań legislacyjnych pozwalających nadgonić stracony czas dla elektroniczacji wymiaru sprawiedliwości, a zwłaszcza egzekucji sądowej. Czasu jest coraz mniej, a jeszcze nigdy nie traciliśmy go tak szybko jak obecnie.

Introduction II

Henryka Bednorz-Godyń

It is not the first time that the law and legal practitioners have found themselves at least half a step behind the realities of life – in this case, the digital reality. Time and again, both legal theorists and practitioners have faced the challenge of framing in legal terms phenomena previously unknown. Artificial intelligence emerged without the participation of lawyers and without reflection on the legal consequences of its existence.

In the 1950s, the British mathematician and computer scientist *Alan Turing*, regarded as the father of artificial intelligence, first pondered the question of whether machines can think. Since then, AI has been significantly developed. The computational power of machines has multiplied and, most importantly from a social standpoint, they have become far more affordable and accessible.

It is still too early to declare that AI represents a turning point on the scale of the invention of the printing press, the steam engine, or electricity. Nevertheless, this technology cannot be underestimated, and we must be prepared for the effects of its operation.

According to research conducted in 2023 at Princeton University on the “exposure” of professions to AI – meaning the likelihood of their replacement by or increased dependence on AI – the profession of judge ranked 17th among 774 professions examined. The study also indicated that the legal services sector ranked first among all industries analysed in terms of such exposure². In January 2024, the Polish Ministry of Justice published the results of a survey on expectations regarding the automation of tasks within court ICT systems. The objective was to determine the expectations of court staff towards the digitalisation of the administration of justice. The survey was met with interest from 1.85% of judges, 7% of assessors, 2.3% of court referendaries, 2.3% of judge’s assistants, and 4% of clerks and other staff. The authors of the report expressed concern that only 23.3% of respondents were interested in support tools for drafting judicial

² Cf. P. Dolniak, T. Kuźma, A. Ludwiński, K. Wasiak, *Sztuczna inteligencja w wymiarze sprawiedliwości*, Warszawa 2024.

reasoning, and the least interest (16.1%) was shown in solutions referred to as “assistant for cumulative judgment” or “assistant for inheritance proceedings”.

In public discourse, one can detect unease among various participants regarding the application of AI in judicial procedures. This applies particularly to those who perceive a gap between the creators of new technologies and the conservative circles of legal professionals expected to use them. The community of court enforcement officers must adapt to this new technological reality, in which AI will likely become an increasingly significant element. This phenomenon cannot be ignored or disregarded. Enforcement officers should initiate a discussion on the points of intersection between AI and judicial enforcement, at the very least to develop an awareness of the opportunities and risks involved.

For this reason, the Scientific and Training Centre at the National Council of Judicial Officers, together with the Andrzej Frycz Modrzewski Krakow University and the Krakow Chamber of Judicial Officers, organised a nationwide scientific conference entitled “Artificial Intelligence in Judicial Enforcement”, held on 6 December 2024 in Krakow. This was the first academic event in Poland to attempt to outline the future of judicial enforcement in a world increasingly saturated with artificial intelligence. Participants in the conference were able to gain knowledge on attempts to define AI and its initial legal regulation, particularly within the European framework. More detailed presentations addressed the current role of AI in legal practice, with particular emphasis on judicial enforcement. The conference served as a forum for the exchange of ideas on AI as an auxiliary tool in enforcement activities, on the possibility of conducting enforcement proceedings against digital assets created by the digital economy, and on the potential legal standing of AI systems in enforcement proceedings in the near future. At present, it is impossible to answer the question of whether, in the future, a set of AI algorithms and code might entirely replace the role of the judicial officer in such proceedings.

The court enforcement community is currently the most digitally advanced legal profession in Poland. This is the result of consistent, long-term policies pursued by its statutory authorities, but above all, of the openness and engagement of Judicial officers themselves, as well as their assessors, trainees, and office staff. One cannot overlook the strategic role of Currenda Sp. z o.o., which from the outset has provided technological support for the digitalisation of successive elements of judicial enforcement. The statement that judicial officers are the most computerised legal profession in Poland, and also the most digitally advanced segment of the justice system, is not an expression of triumph but merely a statement of fact. The relatively high level of digitalisation in enforcement work stems from inherent needs in this field. Yet the current level of digi-

talisation in judicial enforcement remains far from sufficient. Already today, we can observe that in certain respects, the Polish system of judicial enforcement lags behind that of countries such as Hungary, Bulgaria, Romania, and the so-called Baltic States.

The academic papers presented in this publication, based on the above-mentioned conference, demonstrate that the world as we knew it only a decade ago is disappearing. They should also make decision-makers responsible for the justice system – particularly in the field of judicial enforcement – aware that continued inaction in the technological modernisation of the judiciary will turn it into an anachronistic institution, socially disregarded for its failure to correspond to the reality in which an increasing number of citizens, especially young people, now live. Acting in the spirit of responsibility for the public good that judicial enforcement represents, it is both justified and necessary to call for urgent legislative action to make up for lost time in the digitalisation of the justice system, and in particular, judicial enforcement. Time is running out – and never before have we been losing it so quickly as now.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl